

Latvijas Dabas fonda 2010. gada darbības pārskats

Latvijas Dabas fonds dibināts 1990. gadā un savas pastāvēšanas laikā kļuvis par vienu no lielākajām dabas aizsardzības nevalstiskajām organizācijām Latvijā.

Latvijas Dabas fonda misija ir Latvijas dabas daudzveidības saglabāšana. Lai to īstenotu, fonds darbojas dabas aizsardzības praktiskajā nodrošināšanā un sabiedrības izglītošanā par dabas daudzveidības nozīmi.

Galvenie LDF darbības virzieni

Dabas aizsardzības politika ar galveno mērķi – vides un dabas aizsardzības interešu integrācija Latvijas likumdošanā un nevalstisko organizāciju sadarbības veicināšana.

Sabiedrība un dabas izglītība ar galveno mērķi – sabiedrības informēšana par vidi, dabas aizsardzību un ilgtspējīgu attīstību.

Bioloģiskā daudzveidība un ekosistēmas ar galveno mērķi – saglabāt bioloģisko daudzveidību mežos, agroainavā, piekrastē, purvos un saldūdeņos, iesaistot šajās darbībās sabiedrību un formulējot sabiedrības viedokli par dažādu tautsaimniecības sektoru darbības ietekmi uz vidi.

Aizsargājamas sugas un biotopi ar galveno mērķi – veicināt labvēlīga aizsardzības statusa nodrošināšanu apdraudētiem biotopiem un sugām un iesaistīt šajās darbībās sabiedrību.

Īpaši aizsargājamas dabas teritorijas ar galveno mērķi – veikt īpaši aizsargājamo dabas teritoriju plānošanu un apsaimniekošanu un iesaistīt šajās darbībās sabiedrību.

Apmeklējiet Latvijas Dabas fonda mājas lapu www.ldf.lv!

Foto: D.Brakmane

Latvijas Dabas fonds

Dzirnavu iela 73-2

Rīga, LV-1011

Tālrunis: 67830999

Fakss: 67830291

E-pasts: ldf@ldf.lv

www.ldf.lv

http://twitter.com/ldf_lv

Saturs

levads	3
Dabas aizsardzības politika	5
Sabiedrība un dabas izglītība	7
Dabasdati.lv	9
Bioloģiskā daudzveidība un ekosistēmas	11
Aizsargājamās sugas un biotopi	13
Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas	15
Ar skatu nākotnē	17
LDF atbalstītāji un sadarbības partneri	18
LDF 2010. gada projektu apkopojums	20

Foto: V.Lārmanis

Foto: D.Brakmane

Foto: I.Vilka

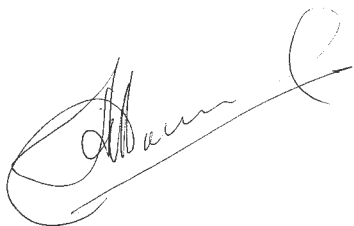
Grieze *Crex crex*
Zīmējuma autore: Ditta Zagorska

Ievads

Viss plūst, viss mainās. Arī Latvijas Dabas fondā. Ik gadu mēs sekmīgi pabeidzam darbu pie daudziem iesāktajiem projektiem un iniciatīvām un sākam jaunus. 2010. gadā beigusies triju, bet sākusies četru Natura 2000 teritoriju dabas aizsardzības plānu izstrāde. Sagatavota un izdota viena no Eiropā pirmajām detalizētajām metodikām ES nozīmes aizsargājamo biotopu noteikšanai dabā. Beidzies arī TRINET projekts, kura ietvaros izveidots starpvalstu sadarbības tīkls bioloģiski un ainaviski vērtīgu zālāju apsaimniekošanai, un Ziemeļvalstu un Baltijas NVO sadarbības projekts sabiedriskā dabas monitoringa veicināšanai. 2010. gadā esam uzsākuši jaunus LIFE+ projektus griezes biotopu atjaunošanai Dvīetes palienē, grīšļu ķauķa dzīves vietu apzināšanai Latvijā un biotopu atjaunošanai Liepājas un Papes ezeru piekrastē. Pirmoreiz LDF vēsturē darbojamies ne tikai sauszemes un piekrastes ekosistēmās, bet arī Rīgas jūras līcī un Baltijas jūrā projektu MARMONI un GORWIND ietvaros, kā arī esam uzsākuši projektu AGORA 2.0, kurā izceļam unikālo dabas un kultūras mantojumu Baltijas jūras reģionā un veicinām tā ilgtspējīgu izmantošanu.

Mainās arī cilvēki – 2010. gadā LDF Valdes amatu nolēma pamest Inga Račinska, izvēloties atgriezties pie sirdij tuvākām lietām – dabas aizsardzības projektu īstenošanas. Lai paplašinātu iespējamo pretendentu loku uz šo amatu, pirmoreiz LDF vēsturē Valdi meklējām ar atklāta konkursa palīdzību. No vairāk kā 20 pretendentiem izvēlējāmies Ģirtu Strazdiņu. Arī Ģirtam tā savā ziņā bija atgriešanās – atgriešanās jomā, ar ko bija sācis savas darba gaitas – praktiskajā dabas aizsardzībā.

Bet ir lietas, kas ir stabilas un nemainās. Nemainīgs ir Latvijas Dabas fonda mērķis un misija – saglabāt dabas daudzveidību Latvijā. Nemainīga ir arī mūsu pārliecība par šī mērķa svarīgumu un mūsu apņēmība to sasniegt. Tam arī turpmāk būs veltīts viss mūsu ikdienas darbs un domas!

Ainārs Auniņš
Latvijas Dabas fonda padomes priekšsēdētājs

Meža apsaimniekošanas problēmas Latvijā

Foto: K.Vilks

Kailcirte Ziemeļkurzemes mežsaimniecības Dundagas mežniecībā – slapjajā gāršā. Kailcirte veikta izcilas kvalitātes dabiskajā meža biotopā, Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamajā biotopā, vismaz divu īpaši aizsargājamo sugu – zviņainās telotrēmas *Thelotrema lepadinum* un plaušu ķērpja *Lobaria pulmonaria* atradnē. Kailcirtē saglabātie meža struktūrelementi (bioloģiski veci, lielu dimensiju un ar dabisko meža biotopu indikatorsugām apauguši oši, lielu dimensiju lapukoku atmiruši koksne dažādās sadalīšanās pakāpēs, pastāvīgi mitras ielaciņas ar plūstošu ūdeni) nepārprotami liecina, ka šim meža nogabalam pirms nociršanas vajadzēja būt identificētam kā īpaši nozīmīgam bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā. Šādai meža ekosistēmai nav raksturīgi dabiskie traucējumi, kuru rezultātā veidotos liela apmēra klajumi. Nelabvēlīgo mikroklimata izmaiņu dēļ uz ekoloģiskajiem kokiem pašlaik vēl saglabājušās īpaši aizsargājamās sugas ies bojā. Kailciršu veikšana šādās mežaudzēs liecina par to, ka meža apsaimniekotājam nav reāli funkcionējošas sistēmas, kā identificēt izcilas kvalitātes īpaši aizsargājamus biotopos. Fotografēts 2010. gada 17. oktobrī.

Foto: M.Medne

Kristaps Vilks – viens no LDF dibinātājiem, entomologs un kaislīgs mežu interešu aizstāvis – brīvprātīgā kārtā brauc pa Latviju un iemūžina meža ciršanas pārskāpumus.

Foto: K.Vilks

Cirsmā atrodas koks ar lielu ligzdu (>50 cm diametrā), bet ap to nav atstāta koku rinda, kā tas norādīts spēkā esošajos normatīvajos aktos. Mežaudzes atrašanās vieta – Sēlijas virsmežniecības Jēkabpils mežniecībā. Fotografēts 2010. gada 4. aprīlī.

Foto: K.Vilks

Nozāgēta lielu dimensiju atmiruši koksne (augšējā rindā sausais baļķis ar diametru ~54 cm). Krautuve Sēlpils virsmežniecības Jēkabpils mežniecībā, Ābeļu pagastā, autoceļa malā.

Dabas aizsardzības politika

Latvijas Dabas fonda eksperti pastāvīgi seko līdzi aktualitātēm dabas aizsardzības politikā Latvijā un Eiropas Savienībā (ES). 2010. gada laikā īpaša uzmanība tika pievērsta mežu jautājumiem un topošajai Lauku attīstības politikai 2014.-2020. gadam. Lai līdzdarbotos dabas aizsardzībai un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai svarīgu lēmumu pieņemšanā, LDF pārstāvji darbojas vairāk nekā desmit dažādās konsultatīvajās padomēs. Visās padomēs viņi darbojas brīvprātīgi, bez atlīdzības.

ES kā vienu no savas darbības mērķiem dabas aizsardzībā izvirzīja dabas daudzveidības samazināšanās apturēšanu līdz 2010. gadam, taču šo mērķi neizdevās sasniegt. 2010. gada pavasarī Vides ministrijai bija jāpieņem lēmums par bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas turpmākajiem mērķiem. LDF sagatavoja un nosūtīja vēstuli vides ministram Raimondam Vējonim, rosinot ministru uzņemties atbildību, uzstādot stingrus un tālredzīgus mērķus ar skaidriem uzdevumiem un izmērāmiem rezultātiem, lai saglabātu un atjaunotu bioloģisko daudzveidību.

Latvijas Dabas fonda padomes pārstāve Ieva Rove pārstāv LDF intereses divās starptautiskās vides nevalstisko organizāciju apvienībās: Eiropas Vides birojā un CEE-web (Centrālās un Austrumeiropas darba grupa bioloģiskās daudzveidības uzlabošanai).

Meži

LDF gan atsevišķi, gan sadarbojoties ar Latvijas Ornitoloģijas biedrību, Latvijas Entomoloģijas biedrību, Latvijas Botāniķu biedrību, Pasaules Dabas fondu un Vides aizsardzības klubu vairākkārt aktualizēja diskusiju par ilgtspējīgas mežsaimnieciskās darbības principu ievērošanu Latvijā. Sakarā ar FSC sertifikāta zaudēšanu AS "Latvijas Valsts meži" un palielinātu koku ciršanas apjomu kopumā, nevalstiskās organizācijas publiski puda bažas par valsts mežu apsaimniekošanu, kā arī piedalījās Meža likuma grozījumu sagatavošanā. Ne vienmēr LDF un citu nevalstisko organizāciju viedoklis tika uzklauts un ņemts vērā.

Konsultatīvās padomes, kurās piedalās LDF pārstāvji:

Zemkopības ministrijas mežu konsultatīvā padome – Jānis Priednieks

Meža sertifikācijas padome – Jānis Priednieks

Lauku attīstības programmas 2007.-2013. gadam uzraudzības komiteja - Baiba Strazdiņa (gada sākumā – Jānis Reihmanis)

Vides ministrijas vides konsultatīvā padome – Ieva Rove

Latvijas Vides aizsardzības fonda konsultatīvā padome – Ivars Kabucis

Medību saimniecības attīstības fonda konsultatīvā padome – Aivars Petriņš

Lielupes upes baseina konsultatīvā padome – Jānis Reihmanis

Ķemeru nacionālā parka konsultatīvā padome – Liene Auniņa

Gaujas nacionālā parka konsultatīvā padome – Ivars Kabucis

Slīteres nacionālā parka konsultatīvā padome – Jānis Priednieks

Lubāna mitrāju kompleksa konsultatīvā padome – Ainārs Auniņš

Valsts Lauku tīkla sadarbības padome – Inga Račinska

Pieredze dabas tūrismā Latvijā, Baltkrievijā un Polijā

Foto: G.Szkutnik
Rīts Engures ezerā.

Sadarbībā ar Polijas biedrību "Dabai un cilvēkam" LDF stāstīja par dabas tūrismu Polijā, Latvijā un Baltkrievijā. Sadarbība sākas ar populārāko Polijas dabas tūrisma teritoriju popularizējošas izstādes izvietošānu Latvijā: Latvijas Universitātes Botāniskajā dārzā, Vides ministrijā un Dabas aizsardzības pārvaldes Gaujas nacionālā parka Informācijas centrā. Poļi un baltkrievi viesojās Latvijā, lai iepazītos ar mūsu dabas tūrisma iespējām, kā arī latvieši kopā ar baltkrieviem viesojās Polijā.

Foto: D.Brakmane

Putnu un zvēru vērošana Polijā rītausmā.

Foto: D.Brakmane

Bebžas upas parkā ekspedīcijas laikā bija iespēja redzēt vairākus aļņus.

Foto: G.Szkutnik

Poļi un baltkrievi iepazīstas ar Ķemeru nacionālā parka Kaņiera ezeru no putnu vērošanas torņa.

Sabiedrība un dabas izglītība

Izglītota un vides jautājumus saprotoša sabiedrība ir garants ilgspējīgai attīstībai. LDF īpašu lomu piešķir projektiem sabiedrības izglītošanai un informēšanai: sākot ar izglītojošiem semināriem un beidzot ar dabai draudzīgas saimniekošanas popularizēšanu, savienojot dabas un ekonomiskās intereses.

Ievērojams darbs 2010. gadā ieguldīts dabas ziņojumu dienasgrāmatas Dabasdati.lv pilnveidošanai. Studiju mēnešos notika stāstu cikla "Izvēlies dabas aizsardzību!" pasākumi. Izveidots Twitter konts, kā arī sāka jaunumu sūtīšana visiem interesentiem.

No 2009. gada oktobra sāka ziedojumu piesaiste mākslīgo ligzdu būvēšanai zivjērgļiem sadarbībā ar portālu Ziedot.lv. 2010. gadā savākti visi nepieciešamie līdzekļi 20 ligzdu būvei un uzbūvētas pat 24 ligzdas.

Projektā "Tūrisma attīstības plānu izstrāde četrām īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" 2010. gadā noslēdzās divarpus gadus ilgā tūrisma attīstības plānu izstrāde Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta piekrastei, Rāzņas nacionālajam parkam, Abavas senlejas un Dvietes palienes dabas parkiem. 2011. gadā notiks šo plānu izstrādes noslēguma semināri. Projekta rezultāts ir ne tikai izstrādātie plāni. Ilgtspējīga tūrisma attīstības veicināšanā būtiska nozīme bija arī plānu izstrādes ietvaros organizētajiem semināriem, uzņēmēju apmācībām un pieredzes apmaiņas braucieniem. Paliēkoša vērtība būs arī plāna izstrādes laikā sagatavotajiem ceļojumu maršrutu aprakstiem, kas kalpos labākai īpaši aizsargājamu dabas teritoriju un kultūras vērtību iepazīšanai.

Projektā DEMO FARM iesaistīti desmit Latvijas un desmit Igaunijas saimniecību vadītāji, kuri piedalījās īpaši sagatavotā mācību programmā par videi draudzīgu un ekonomiski izdevīgu saimniekošanu. Tāpat saimnieki devās pieredzes apmaiņas braucienos, lai uzzinātu, kā videi draudzīgi saimnieko citviet. Gan mācības, gan pieredzes apmaiņas braucieni turpināsies arī 2011. gadā.

2010. gadā tika uzsākts darbs pie projekta "Agora 2.0" realizēšanas. Projekta ietvaros plānots izcelt Baltijas jūras reģiona unikālo dabas un kultūras mantojumu un veicināt tā ilgtspējīgu izmantošanu. LDF sadarbībā ar Latvijas Lauku tūrisma asociāciju (LLTA) "Lauku ceļotājs" un Baltkrievijas partneriem ir atbildīgs par mežu nekoksnes vērtību un to daudzveidīgo izmantošanas iespēju popularizēšanu. Šobrīd projekts ir tikai sākuma stadijā. Lielāko darbu apjomu plānots veikt 2011. un 2012. gadā. Gada nogalē, sadarbībā ar LLTA "Lauku ceļotājs", uzsākts darbs pie Latvijas mežu ceļveža sagatavošanas.

Seko mums Twitter! www.twitter.com/ldf_lv

Vērtīgs atradums - kā piedzīvojums

Foto: I.Gulbe-Radionova

Lai gan visas 16 Latvijā sastopamās sikspārņu sugas ir aizsargājamas, diķa naktssikspārnis *Myotis dasycneme* ir viens no pašiem retākajiem. Līdzīgi kā plat- ausainais sikspārnis, tas ir iekļauts Eiropas Savienības (ES) Biotopu direktīvas II pielikumā, un abām šīm sikspārņu sugām ir visaugstākais aizsardzības statuss mūsu valstī. Latvijā mīt ap 10000 diķa naktssikspārņu, zināmas 25 ziemas mītnes, 20 vasaras koloniju mītnes. Latvijā tie ziemo galvenokārt alās, militārajos fortos un lielajos muižu pagrabos. Šobrīd vislielākajā skaitā diķa naktssikspārņi ziemo Daugavpils cietoksnī (60 - 80 īpatņi). Sastopams visā mūsu valsts teritorijā, lielākoties ūdeņu tuvumā – pie lielākām upēm, diķiem, ezeriem. Iespējams, biežāk sastopams Latvijas dienvidaustrumu un austrumu daļā.

Inese Gulbe-Rodionova
2010. gada decembra sākumā Dabasdati.lv saņēma ziņojumu par nezināmu sikspārni, kas ziemo pagrabā Brocēnu novada Gaiķu pagastā. Ziņotāja Inese Gulbe-

Rodionova stāsta: "Cik ilgi es atceros, jau no pašas bērnības – sikspārņi pie mums pagrabā vienmēr ir ziemojuši. Ir manīti arī tie, kuri vasarās čirkst ielīduši šķirbās, bet vismaz viens regulāri, katru ziemu, guļ pieķēries pagrabā pie griestiem. Domājam, ka pie mums ziemo vairākas sugas – reizēm ziemojošie sikspārņi ir ļoti tumši, citi savukārt – gaišāki. Pats pagrabs ir sens, būvēts ap 1770. gadu kā muižas piena pagrabs. Ziņot nolēmu, kad izlasīju vietējā laikrakstā "Saldus zeme" par akciju "Ziņot par ziemojošiem sikspārņiem". Nofotografēju lidoni un nosūtīju foto Dabasdati.lv."

Foto: I.Pētersone

Gunārs Pētersons
Šī ir jauna, mums līdz šim nezināma diķa naktssikspārņa ziemošanas vieta. Novērojums ir interesants ģeogrāfiskā ziņā. Līdz šim Latvijas rietumdaļā, proti, uz

rietumiem no Daugavas bija zināmas tikai sešas šīs sugas ziemošanas vietas, no kurām savukārt tikai vienā diķa naktssikspārņi ziemo regulāri un arī šajā gadījumā tikai daži īpatņi. Spriežot pēc apraksta, atrastā mītne ir iedzīvotāju izmantots pagrabs. Līdz šim šī suga konstatēta tikai cilvēku pamestās pazemes mītnēs un alās.

Dabasdati.lv

2010. gada laikā portāla Dabasdati.lv attīstību pārņēma Ilze Ķuze. Viņas vadībā portāls tika pilnveidots, lai padarītu to lietotājiem arvien draudzīgāku un uzlabotu tā funkcionalitāti. Tika nodibināti kontakti ar medijiem, lai padarītu lapu sabiedrībā labāk atpazīstamu un turpmāk saņemtu vairāk ziņojumu par novērojumiem dabā un iesaistītu lielāku dabas vērotāju skaitu.

Sākumā tika pabeigta programmēšana iepriekšējā laika posmā uzsāktajiem darbiem. Konsultācijās ar kolēģiem un Dabasdati.lv lietotājiem tika izrādāti priekšlikumi lapas pilnveidošanai, sagatavots lapas dizains un darba uzdevums turpmākajai programmēšanai. Dabasdati.lv, paralēli aicinājumam ziņot par savvaļas augu un dzīvnieku novērojumiem, regulāri sniedz ziņas par norisēm dabā, piedāvā interesantāko novērojumu atlasī, aicina iesaistīties akcijās. Ar SMS palīdzību putnu vērotāji var iesūtīt operatīvās ziņas par aktuāliem putnu novērojumiem. Lapa kļūst interaktīvāka, piedāvājot komentēt aktuālās ziņas, un ir savienota ar sociālajiem tīkliem: Twitter, Facebook, YouTube.

Katru mēnesi lietotājiem tiek sniegti pārskati par iepriekšējā mēneša interesantākajiem novērojumiem, mēneša foto un kopsavilkums par ziņojumiem un lietotāju aktivitāti. Oktobra un novembra pārskatos ievietots konkurss "Vai pazīsti?", kas aicināja pārbaudīt savas spējas augu un dzīvnieku sugu noteikšanā.

Septembrī, sadarbībā ar sikspārņu pētniekiem Gunāru Pētersonu un Viesturu Vintuli, uzsāka akcija "Ziņo par ziemojošiem sikspārņiem". Tā popularizēta Latvijas skolās, un aicinājumam atsaukušās 45 skolas, apņemoties ziemā apsekot pagrabus un ziņot par tajos ziemojošiem sikspārņiem. Skolām sagatavots un izplatīts CD ar pētījuma aprakstu un izglītojošiem materiāliem (prezentācija, darba lapas, spēles) par sikspārņiem. Akcija popularizēta arī ar mediju starpniecību - raksti par sikspārņiem publicēti žurnālos "MMD" un "Vides Vēstis", sniegtas intervijas LR1 raidījumam "Zināmais nezināmajā" un LTV1 raidījumam "Panorāma". Akcija turpināsies līdz 2011. gada martam.

Žurnālā "GEO" regulāri tiek publicēti raksti par interesantiem novērojumiem Latvijas dabā un aicinājumi ziņot Dabasdati.lv. Raksts augusta numurā stāstīja par retu spāru novērojumiem Latvijā, septembrī - par 2010. gada sēni koraļļu diždateni, oktobrī - par aizsargājamo jūras ērgļu pulcēšanos zivju dīķos, novembrī - par reto sikspārni Eiropas platausi Latvijas muižu un piļu pagrabos, decembrī - par ūdensstrazdu, kam Latvija ir siltās zemes. Sagatavotas arī vairākas ziņas Diena.lv.

Ar ko latviešiem asociējas mežs?

Foto: G.Szcutnik

LDF 2010. gadā uzklausiya 562 atbildes uz jautājumu: "Ar ko jums asociējas mežs?" Viena no biežākajām atbildēm bija, ka mežs nav iedomājams bez kokiem. To kā pirmo domu teica 42 reizes (8 %). Citas asociācijas bija: zaļš, miers, putni un atpūta.

Foto: V.Baroniņa

43 cilvēkiem (8 %) pirmā doma par mežiem bija saistīta ar sēnēm un sēņošanu.

Foto: I.Vilka

Līdzīgi kā sēnes, arī ogas ir, pēc iedzīvotāju domām, nozīmīga mežu daļa. To kā pirmo asociāciju minējušas 32 personas (6 %).

Foto: M.Skrzatek/flickr.com

Meža svarīgo lomu gaisa attīrīšanā kā svarīgāko asociāciju minēja 45 (8 %) aptaujāto.

Bioloģiskā daudzveidība un ekosistēmas

Bioloģiskā daudzveidība ir viss, kas mums visapkārt - sākot no jebkuras sugas un beidzot ar sarežģītām ekosistēmām. Liela loma dabas līdzsvara un dabas daudzveidības saglabāšanai mūsdienās ir cilvēkiem - ikvienam no mums. Lai piedalītos dabas daudzveidības saglabāšanā un ekosistēmu uzbūves izpētē, kā arī izpratnes veicināšanā un saglabāšanā, LDF realizē vairākus projektus.

Projektu "Ziemeļvalstu, Baltijas un Krievijas/Baltkrievijas sadarbība bioloģisko daudzveidību veicinošā lauksaimniecībā" un "Uz dabas aizsardzību vērsta zālāju apsaimniekošanas sadarbības tīkla izveide Centrāl- un Austrumeiropā" ietvaros ir daudzkārt runāts un diskutēts par bioloģisko daudzveidību saudzējošu saimniekošanu. Notikuši pieredzes apmaiņas braucieni uz Zviedriju, Baltkrieviju, kā arī semināri Vācijā un Igaunijā, lai veicinātu sadarbību un informācijas apriti. Šobrīd notiek darbs pie materiālu sagatavošanas grāmatai, kurā tiks apkopota projektā iesaistīto partneru valstu pieredze bioloģisko daudzveidību veicinošā lauksaimniecībā. Sagatavoti un izvērtēti priekšlikumi par turpmāko Kopējās lauksaimniecības politikas attīstību nākošajam plānošanas periodam sākot no 2013. gada.

Projekta DEMO FARM ietvaros, sadarbojoties LDF ar Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centru, tiek gatavoti apsaimniekošanas plāni desmit zemnieku saimniecībām. Tie kalpos kā pierādījums un vadlīnijas videi draudzīgai un ekonomiski izdevīgai saimniekošanai. Līdzīgi darbojas arī projekta partneri Igaunijā.

2010. gadā tika uzsākts darbs pie projekta "Agora 2.0" realizēšanas. Projekta ietvaros plānots izcelt Baltijas jūras reģiona unikālo dabas un kultūras mantojumu un veicināt tā ilgtspējīgu izmantošanu. LDF sadarbībā ar LLTA "Lauku ceļotājs" un baltkrievu partneriem ir atbildīgs par mežu nekoksnes vērtību un to daudzveidīgo izmantošanas iespēju popularizēšanu. Lai uzzinātu, ar ko cilvēkiem asociējas mežs, LDF veica aptauju, kurā piedalījās vairāk nekā 500 cilvēki. Populārākās atbildes aplūkojamas blakus lapaspusē.

2010. gada otrajā pusē LDF uzsākti divi projekti, kuru ietvaros tiks novērtētas putnu populācijas Baltijas jūrā. Projektā "Gorwind" LDF vāc informāciju par jūras putnu teritoriālo izvietojumu dažādās sezonās projekta teritorijas Latvijas daļā, modelēs jūras putnu sastopamību atkarībā no dažādiem biotiskajiem un abiotiskajiem faktoriem, lai sniegtu zinātniski pamatotu informāciju par vēja enerģijas izmantošanas iespējām Rīgas līcī. Projektā "Marmoni" tiks izstrādāta inovatīva pieeja, lai novērtētu jūras bioloģisko daudzveidību un tās aizsardzības stāvokli, kā arī apzinātu cilvēka ietekmes apmērus. Projekta ietvaros tiks izstrādāta inovatīva jūras bioloģiskās daudzveidības monitoringa un novērtējuma pieeja, balstoties uz vienotu indikatoru sistēmu, kā arī praksē tiks pārbaudītas un izvērtētas monitoringa un novērtējuma metodes.

Zivjērglis no Latvijas Kotdivuārā

Foto: P. Boireau

2010. gada martā franču dabas fotogrāfs Patriks Boruā (Patrick Boireau) Āfrikas valstī Kotdivuārā virs Abi lagūnas nofotografēja zivjērgli. Tuvāk izpētot fotogrāfiju, palielinājumā izdevās nolasīt gredzena numuru.

Foto: P. Boireau

Iepriekšējā attēla daļas palielinājums: redzams gredzena numurs 04 C.

Foto: A. Kalvāns

Vēlāk fotogrāfs sazinājās ar savu paziņu, un pēdīgi ziņa nonāca Eiropas Gredzenošanas centra rīcībā. Tas izrādījās Kotdivuārā ziemojošs zivjērglis, kurš kā mazulis gredzenots ligzdā Latvijā, Blakteskalna apkaimē (Alūksne) 2009. gada jūnijā.

Foto: E. Lediņš

Projekta vadītājs Aigars Kalvāns stāsta, ka atradums demonstrē globālās saiknes, kas mūs caur putniem saista ar ļoti tālām un eksotiskām valstīm. Tas pierāda, ka, lai izprastu un aizsargātu putna sugu, ir jāpārzina situācija gan tā ligzdošanas, gan ziemošanas vietās un migrācijas maršrutā.

Aizsargājamas sugas un biotopi

Aizsargājamās sugas un biotopi bieži vien neatrodas īpaši aizsargājamās dabas teritorijās. Daļa no tiem nav atrasta un apzināta.

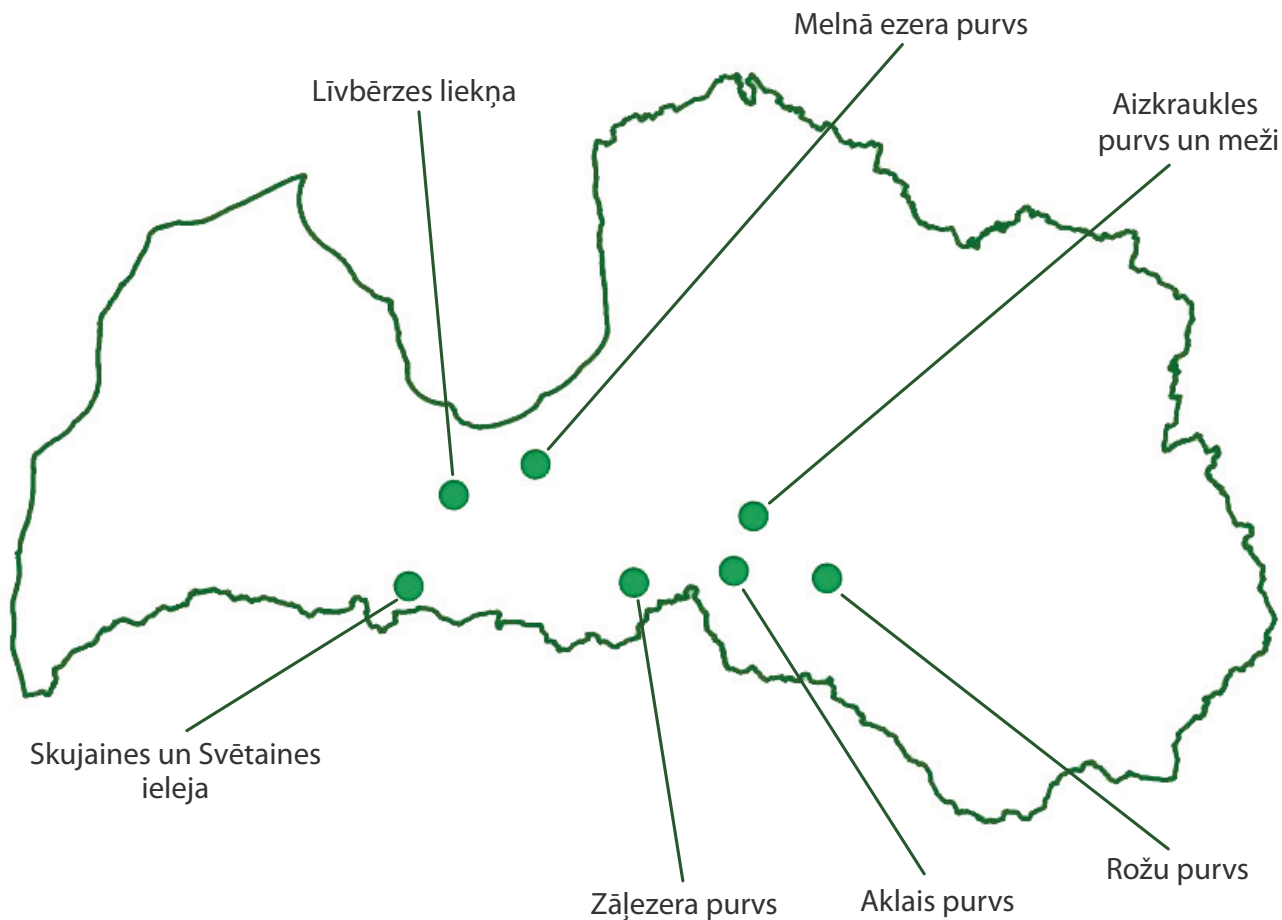
Lai dabas eksperti un citi interesenti vienādi un viennozīmīgi atšķirtu Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamus biotopus, deviņu mēnešu laikā, iesaistot gandrīz 40 dabas ekspertus, tika sagatavota grāmata "Eiropas Savienības aizsargājami biotopi Latvijā. Noteikšanas rokasgrāmata". Tā tika izdota 2010. gada sākumā.

Projektā "Zivjērglis", kas Latvijas Dabas fondā sākts jau 1992. gadā, notiek mākslīgo ligzdu būve, ligzdu apsekošana un ērgļu gredzenošana ar krāsainiem gredzeniem. 2010. gadā projekts tika realizēts, piesaistot ziedojumus ar portāla Ziedot.lv palīdzību. Gada laikā atrastas sešas jaunas ligzdošanas vietas, konstatēta 51 sekmīga ligzda ar izlidojušiem 115 mazuļiem. Ar labdarības portāla „Ziedot.lv” un sabiedrības saziemo līdzekļu palīdzību tika turpināta arī mākslīgo platformu veidošana kokos, lai nostiprinātu esošās ligzdas vai arī piesaistītu zivjērgļus jaunām vietām. 2010. gadā uzbūvētas 24 jaunas mākslīgās ligzdas, bet apdzīvotas bija jau 43 mākslīgās ligzdas, kas ir par astoņām vairāk nekā iepriekšējā gadā. 2010. gadā 51% no visām apdzīvotām ligzdām bija uz mākslīgā pamata. Sākta zivjērgļa barības izpēte, uzstādot fotokameras un ievācot un analizējot barības atliekas. 2010. gadā apgredzenoti 111 mazuļi un viens vecais putns, kā arī saņemti vairāki ziņojumi par gredzenu nolasījumiem, kā interesantākais ir jāmin nolasījums Kotdivuārā. Par to vairāk var lasīt blakus lapaspusē.

"Baltijas grīšļu ķauķis" jeb "Ilgtspējīgas lauksaimniecības veicināšana globāli apdraudētas putnu sugas aizsardzībai lauku ainavā" ir LIFE+ projekts, kura ietvaros paredzēts atjaunot pasaulē apdraudētā grīšļu ķauķa apdzīvotos biotopus Latvijā un Lietuvā. Iesaistītās organizācijas rūpēsies par ilgtspējīgas lauksaimniecības ieviešanu tā ligzdošanas vietās, kā arī sabiedrības izglītošanu, lai uzlabotu grīšļu ķauķa aizsardzību. 2010. gadā projekta sākumā notika kalendāra izdošana un uzsākts darbs ar pašvaldībām: apmeklētas Nīcas un Rucavas pašvaldības, lai diskutētu par turpmāko projekta ieviešanu, kā arī tika uzsākts darbs pie zemju īpašnieku apzināšanas teritorijās, kurās paredzēts veikt biotopu atjaunošanu.

Griezēm piemēroto dzīvotņu atjaunošana notiks LIFE+ projekta "Griezes biotopu atjaunošana Natura 2000 teritorijā Dvietes paliene" ietvaros, ar kura palīdzību tiks īstenoti dabas aizsardzības pasākumi, kas paredzēti Dvietes palienes dabas parka dabas aizsardzības plānā.

Īpaši aizsargājamas dabas teritorijas, kurām 2010. gadā LDF izstrādāti dabas aizsardzības plāni

Īpaši aizsargājamas dabas teritorijas

Dabas aizsardzības plānošana īpaši aizsargājamās teritorijās ir nepieciešama, lai skaidri zinātu vajadzīgās apsaimniekošanas aktivitātes un to veikšanas prioritāro secību. LDF acina ieviest izstrādātos teritoju apsaimniekošanas plānus, kā arī sekot līdzī pārmaiņām jeb veikt monitoringu.

2010. gada laikā tika strādāts pie dabas aizsardzības plāniem septiņām īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, notika biotopu apsaimniekošana Lielupes palienes pļavu dabas liegumā Pils salā, kā arī tika veikts augu un biotopu monitorings Natura 2000 teritorijās.

Dabas aizsardzības plāna galvenais uzdevums ir sabalansēt gan saimnieciskās, gan dabas aizsardzības intereses, lai teritorija nezaudētu savu dabisko vērtību. Lai iesaistītu visas ieinteresētās puses, tiek rīkotas sanāksmes, uzaicinot zemes īpašniekus, apsaimniekotājus un lietotājus. LIFE+ projekta "Augstā purva biotopu atjaunošana īpaši aizsargājamās dabas teritorijās Latvijā" ietvaros tiek gatavoti dabas aizsardzības plāni četrām īpaši aizsargājamām un Natura 2000 teritorijām: dabas liegumiem "Aklais purvs", "Aizkraukles purvs un meži", "Melnā ezera purvs" un "Rožu purvs". Teritorijās lielākā daļa purva biotopu ir labā stāvoklī, tomēr vietām teritoriju šķērso meliorācijas grāvji. Lai novērstu to susinošo ietekmi, dabas aizsardzības plānos ir paredzēta dambju būve uz grāvjiem. Šie purva apsaimniekošanas pasākumi tiks veikti pēc plānu apstiprināšanas. Dabas aizsardzības plāni dabas liegumiem „Skujaines un Svētaines ieleja”, "Līvberzes liekņa" un „Zāļezera purvs" tiek izstrādāti pēc Zemgales plānošanas reģiona pasūtījuma. Plānu izstrāde pierādīja, ka īpaši aizsargājamās dabas teritorijās plānotie pasākumi jāaplūko plašākas teritorijas kontekstā. Ikvienu īpaši aizsargājamā dabas teritorija, neatkarīgi no tās platības, ir saistīta ar blakus notiekošajiem procesiem un cilvēka darbību, un tas jāņem vērā plānu izstrādātājiem.

Izstrādājot tūrisma attīstības plānus Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta piekrastei, Rāznas nacionālajam parkam, Abavas senlejas un Dvietes palienes dabas parkiem, tiek veidota veiksmīga sadarbības platforma dabas resursu ilgtspējīgai izmantošanai un videi draudzīgam tūrismam, LDF sadarbojoties ar Latvijas Lauku tūrisma asociāciju "Lauku ceļotājs".

Projektā "Griezes biotopu atjaunošana Natura 2000 teritorijā Dvietes paliene" plānots veikt teritorijas dabas plānā aprakstītās aktivitātes: atjaunot palieņu pļavas un uzturēt tās atklātas, un atjaunot šobrīd iztaisnotās Dvietes upes likumus. Projektā "Ilgtspējīgas lauksaimniecības nodrošinājums pasaulē apdraudēto putnu sugu aizsardzībai lauku ainavā" plānots veikt grīšļu ūcauķiem piemērotu pļavu apsaimniekošanu.

Projektā „Augu un biotopu monitorings Natura 2000 teritorijās Latvijā” notika trešā gada lauku darbu sezona. Lauka darbos iesaistīti 19 eksperti, kuri apsekoja 116 Natura 2000 teritorijas. Lielākais darba apjoms šogad bija saistīts ar teritoriju kartēšanu, kas norisinājās 40 teritorijās, vairākās teritorijās biotopu kartēšana turpināsies arī 2011. gadā. Intensīvi veikts augu un biotopu monitorings, kopumā nomonitorētas 26 augu un 113 biotopu vienības. Projekta ietvaros organizēts pavasara izbraukuma seminārs Ķemeru nacionālajā parkā un Lielupes grīvas pļavās, lai iepazīstinātu ekspertus ar jaunumiem ES nozīmes biotopu noteikšanas metodikā un biotopu monitoringa veikšanas principiem. Kopš projekta uzsākšanas augu un biotopu monitorings pilnībā pabeigts 159 Natura 2000 teritorijās. Projektā iegūtie rezultāti – teritoriju biotopu kartējumi un monitoringa anketas – tiek nodotas Dabas aizsardzības pārvaldei.

Ar skatu nākotnē

2011.gads solās būt tikpat izaicinājumu pilns kā iepriekšējais. Joprojām palielinās slodze uz mežiem, ko raksturo lielās kailciršu platības un pagaidām vēl neizvērtētā to koncentrēšanas metode. Vai FSC sertifikāts atgūs savu prestižu Latvijā, un tā saņēmēji patiesi nodrošinās mežu ilgtspējīgu apsaimniekošanu? Jeb virsroku gūs attieksme, ka mežs ir tikai un vienīgi peļņas avots un audzējams kā burkānu lauks, nevis mūsu gudrai un tālredzīgai apsaimniekošanai uzticēta ekosistēma ar daudzveidīgu dabas un sociālo pakalpojumu klāstu? Mēs aizstāvēsim to sabiedrības daļu, kurai „raža” nav vienīgā vērtība.

Līdz galam neapzināti un formāli neaizsargātie dabiskie meža biotopi arī būs LDF rūpju lokā. Ne mazāk svarīga ir arī dabisko pļavu aizsardzība, kur lielu lomu spēlēs Eiropas Savienības Kopējā lauksaimniecības politika un tas, kāda tā būs pēc 2013.gada.

Arvien svarīgāks kļūst jautājums kā aizsargāt dabu ārpus liegumiem, rezervātiem un nacionālajiem parkiem, jo vides noplicināšana un bioloģiskās daudzveidības samazināšanās pārējā teritorijā neizbēgami ietekmē kopējo sugu stāvokli. Šis jautājums tiek aktualizēts arī Eiropas savienības politikā, saprotot, ka vienalga vai aizsargājamās teritorijas aizņem 5, 10 vai 15% teritorijas, daudzām sugām ar to nekad nepietiks labvēlīga aizsardzības statusa nodrošināšanai.

Mēs turpināsim gan ar praktiskiem piemēriem rādīt kā gudri un ilgtspējīgi saimniekot laukos, gan arī veicināsim Kopējās lauksaimniecības politikas tādu ieviešanu Latvijā, kas stimulē bioloģiskās daudzveidības uzturēšanu.

Tomēr LDF rūpju lokā būs arī atsevišķas sugas, par kuru saglabāšanu esam atbildīgi visas pasaules priekšā, piemēram, grieze. Turpināsim arī darbu pie ilggadēji veiksmīgi norisošā zivjērgļa projekta, būvējot un nostiprinot mākslīgās ligzdas.

Dabas aizsardzība reizēm nonāk pretrunā ar atjaunojamās enerģijas ražošanu, kā tas, piemēram, ir mazo HES gadījumā. Lai neatkārtotu slikto pieredzi arī vēja enerģijas jomā, mēs piedalīsimies projektā par vēja parku piemērotāko izvietojuma vietu noteikšanu Rīgas līcī.

Pērn liels darbs tika ieguldīts portāla Dabasdati.lv funkcionalitātes pilnveidošanā un tālab ceram uz dabas draugu vēl lielāku atsaucību šogad. Reģistrējieties, ziņojiet, meklējiet sev interesējošos datus! Izmantojiet to kā savu novērojumu dienasgrāmatu!

Un atcerēsimies – ar katru gadu vairāk nekā jebkad agrāk daba ir atkarīga no mūsu labvēlības vai nelabvēlības. Tāpēc nebūsim vienaldzīgi ne savās ikdienas izvēlēs, ne arī attiecībā uz citu darbiem vai nedarbiem – vai tie būtu mūsu pašvaldības vai valsts lēmumi, vai uzņēmumu, vai pat kaimiņu rīcība. Gluži tāpat kā pamestam sunim, arī piesārņotai upei, bez meža atstātam mednim vai meliorētam purvam, iespējams, nebūs neviena cita bez manis un tevis, kas palīdzēs. Neļausim sevi maldināt ne ar saldām reklāmām, ne daudzsološām runām, ne arī pašu atrunām – skatīsimies uz darbiem un būsim atbildīgi par sev uzticēto daļu. Kopā mēs varēsim iepazīt, iemīlēt un aizsargāt!

Ģirts Strazdiņš
Latvijas Dabas fonda valde

Latvijas Dabas fonda atbalstītāji un ziedotāji

Ieviesto projektu finansētāji:

LIFE+, EEZ, EST-LAT, LVAF, Rīgas meži, Vācijas Federālais vides fonds, Norvēģijas valdības finanšu instruments, Zemgales plānošanas reģions

Sadarbības partneri Latvijā:

Baltijas vides forums – Latvija, Dabas aizsardzības pārvalde, Diena.lv, ELM MEDIA, GEO, Jāņa sēta, Latvijas Botāniķu biedrība, Latvijas Entomologu biedrība, Latvijas Hidroekoloģijas institūts, Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs, Latvijas Ornitoloģijas biedrība, Latvijas Universitātes Bioloģijas studentu asociācija, Latvijas Universitātes Botāniskais dārzs, Lauku ceļotājs, Pasaules dabas fonds, Vides aizsardzības klubs, Vides ministrija, Vides risinājumu institūts.

Sadarbības partneri Eiropā:

Polijas Biedrība "Dabai un cilvēkam", Igaunijas Dabas fonds, Greifsvaldes universitātes Ģeogrāfijas institūts, Baltijas vides forums – Lietuva, Baltijas vides forums – Igaunija, a/s "Goldengrass", Žuvintas biosfēras rezervāta administrācija, Kretingas Valsts mežsaimniecības uzņēmums, Rhon Nature e.V., Igaunijas Jūras institūts, Zviedrijas vides aizsardzības aģentūra, ARK Nature, Tartu Universitāte, Igaunijas Dabaszinātņu universitāte, Somijas Vides institūts, Somijas Medniecības un zvejniecības izpētes institūts.

Pašvaldības:

2010. gadā LDF īstenotos projektus partnerības ietvaros atbalstījušas 23 novadu un pilsētu pašvaldības.

Ziedotāji:

ziedot.lv
ar Swedbank atbalstu

MobiPaka.lv
MOBILU TELEFONU UZPIRKŠANA

Apavi 40+

Starptautiskās organizācijas:

LDF ir Eiropas Vides biroja un CEE-web biedrs.

Latvijas Dabas fonds pateicas visiem atbalstītājiem un sadarbības partneriem!

Latvijas Dabas fonds

Reģistrācijas nr. 40008019379

Norēķinu konta nr. LV51HABA000140J039356

Banka: Swedbank

Bankas kods HABALV22

Dzirnavu iela 73-2 Rīga, LV-1011

Tālrunis: 67830999

Fakss: 67830291

E-pasts: ldf@ldf.lv

www.ldf.lv

http://twitter.com/ldf_lv

2010. gada projekti un projektu vadītāji

<p>Baltijas grišļu ķauķis: Ilgtspējīgas lauksaimniecības veicināšana globāli apdraudētas putnu sugas aizsardzībai lauku ainavā</p> <p>Dabas aizsardzības plāna izstrāde dabas liegumam "Aklais purvs"</p> <p>Pilssalas apsaimniekošana</p> <p>TRINET: Uz dabas aizsardzību vērsta zālāju apsaimniekošanas sadarbības tīkla izveide Centrālajā un Austrumeiropā</p> <p>Baltijas, Ziemeļvalstu un Krievijas/Baltkrievijas sadarbības veicināšana bioloģisko daudzveidību veicinošā lauksaimniecībā</p>	Jānis Reihmanis
<p>DEMO FARM: Videi draudzīgas lauksaimniecības demonstrējumu saimniecību tīkla izveide Latvijā un Igaunijā</p>	Gatis Eriņš
<p>Zivjērglis</p>	Aigars Kalvāns
<p>Dabas aizsardzības plānu izstrāde dabas liegumiem "Skujaines un Svētaines ieleja", "Zaļezera purvs" un "Līvberzes liekņa"</p> <p>Ziemeļvalstu-Baltijas reģiona NVO sadarbība dabas aizsardzībā</p>	Liene Auniņa
<p>Dabas aizsardzības plānu izstrāde dabas liegumiem "Aizkraukles purvs un meži" un "Melnā ezera purvs"</p>	Valda Baroniņa
<p>Dabas aizsardzības plāna izstrāde dabas liegumam "Rožu purvs"</p>	Gundega Freimane
<p>Augu un biotopu monitorings Natura 2000 teritorijās Latvijā</p>	Rūta Sniedze
<p>Metodikas un rokasgrāmatas izstrāde ES nozīmes biotopu noteikšanai dabā</p> <p>GORWIND: Rīgas līcis kā vēja enerģijas resurss</p> <p>MARMONI: Inovatīvas pieejas jūras bioloģiskās daudzveidības monitoringam un dabas vērtību aizsardzības stāvokļa novērtēšanai Baltijas jūrā</p>	Ainārs Auniņš
<p>Dvietes paliene: Griezes biotopu atjaunošana Natura 2000 teritorijā Dvietes paliene</p>	Edmunds Račinskis
<p>Ilgtspējīga dabas resursu izmantošana un apsaimniekošana Natura 2000 teritorijās – populāros un potenciālos tūrisma galamērķos: Tūrisma attīstības plānu izstrāde četrām ĪADT teritorijām Latvijā Agora 2.0</p>	Baiba Strazdiņa
<p>Pārrobežu sadarbības atbalsts ilgtspējīgai tūrisma attīstībai starp Poliju, Latviju un Baltkrieviju</p>	Ģirts Strazdiņš
<p>Dabasdati.lv</p>	Ilze Ķuze
<p>Izvēlies dabas aizsardzību!</p>	Daiga Brakmane

Latvijas Dabas fonda komanda

LDF gadskārtējā plānošanas nometnē viesu namā "Laikas" Ziemupes dabas liegumā. Foto: A.Zacmanis

LDF komanda: Aigars Kalvāns, Ainārs Auniņš, Aivars Petriņš, Andris Klepers, Arnis Zacmanis, Baiba Strazdiņa, Daiga Brakmane, Daina Bojāre, Edmunds Račinskis, Gatis Eriņš, Gundega Freimane, Gunita Pužule, Ģirts Strazdiņš, Ieva Rove, Ilze Danefeldē, Ilze Ķuze, Ilze Vilka, Inese Pudāne, Inga Račinska, Ivars Kabucis, Jānis Priednieks, Jānis Reihmanis, Laura Zvingule, Lelde Eņģeļe, Liene Auniņa, Līga Bernāne, Mārtiņš Bračs, Rūta Sniedze, Uvis Suško, Valda Baroniņa, Viesturs Lārmanis, Voldemārs Spunģis, Zaiga Brača.

Gandrs

Drukāts: SIA "Gandrs"

uz papīra "Munken Print", kam piešķirts videi draudzīgas mežsaimniecības sertifikāts FSC.

Maketa autore: K.Janmere

Pirmā vāka foto: Sibīrijas skalbe. *Iris sibirica*: I.Vilka.

Pēdējā vāka foto: laksis jeb mežlōks. *Allium ursinum*: V.Baroniņa.

Latvijas Dabas fonds

Dzirnavu iela 73-2

Rīga, LV-1011

Tālrunis: 67830999

Fakss: 67830291

E-pasts: ldf@ldf.lv

www.ldf.lv

http://twitter.com/ldf_lv